

ADALÉKOK

SZABÓ KÁROLY „RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁRÁHOZ.”

Közli: Ráth György.

(269 sz.) Kolozsvár 1561. **Heltai Gáspár**. Soltar . . . . .
8-r. 300 számozott levél. Elől czim, az egész soltar sommaja, s
a psalmusok titulusai 7. sztan levél (ha teljes).

A R. M. Kvtár 41. száma alatt leírt munkának ismeretlen valószínűleg első kiadása, melynek elől csonka példánya közelebb birtokomba került. Példányom első levele »Az egész soltarnak sommaja« című bevezetés 3 pontjának végével kezdődik, s X₃ signaturával van ellátva; abból tehát a czimen felül nyilván csak egy levél hiányzik. A meglevő előzmények itt eltérőleg a R. M. Kvtárban ismertetett kiadástól a főmunka szövegében használt typosokkal, s más beosztás mellett vannak nyomtatva. Ennélfogva valószínű, hogy Heltai Soltárkönyvét előbb a II. János királyhoz szóló ajánlólevél nélkül, s csak azután ezen ajánlással pótolva, az előzmények ujranyomtatása, de a munka szövegének egyébkint érintetlen hagyása mellett tette újból közzé.

Példányomon különböző, de egyaránt a XVI. századból eredő érdekes feljegyzések olvashatók.

(270 sz.) Debreczen 1593. körül. **J u d i c i u m** magy. nyelven.

Ezen ismeretlen naptárnak birtokomban levő egyetlen csonka példánya csak a 8 levélből álló második ívet tartalmazza, s július 17-én kezdődve, a Prognosticon második levelével ér véget. A Prognosticonnak czimlapja is csupán töredékben van meg, annyi azonban kivehető, hogy Tenacius Jánosnak, a krakkói főiskola astrologusának munkája után készült. E naptár tehát hasonló azon debreczeni 1593-iki ó és új kalendáriumhoz, mely a R. M. Kvtár 268. száma alatt Wespriemi után van leírva, s melynek egy példánya sem maradt fenn.

(271 sz.) Nagyszombat 1596. *Agendarius. Liber continens ritus et caeremonias, quibus in administrandis Sacramentis, benedictionibus et aliis quibusdam Ecclesiasticis functionibus, parochi, et alii curati, in Dioecesi et provincia Strigoniensi utuntur, a novo impressus. Quibus additae sunt, lingua vernacula, piae et catholicae aliquot exhortationes, ad eos, qui utuntur Sacramentis, et qui eorum administrationi intersunt. Quorum omnium Cathalogum versa pagella invenies.* Tirnaviae Anno Domini MDXCVI. 4-rét. 227. lap. Elül: cím-lap, lajstrom és előszó latinúl 4. sztlan levél.

Jelen kiadás a R. M. Kvtár 284. száma alatt ismertetett, s különben szedés tekintetében is ugyanazonos második kiadástól csak cím-lapjára nézve tér el. Ez utóbbi cím-lapján a fennebb kiemelt sorok hiányoznak, ellenben hivatkozás történik arra, hogy a munka Kutassi János győri püspök jóváhagyásával és költségén az esztergomi egyházmegye ügyvéde Pechi Lukács által megvizsgálva jelent meg másodszer.

Ily címkiadások a »Magyar Könyvszemle« eddigi gyakorlata szerint ezen adalékok közlésénél külön kiadásoknak vétettek; a mely eljárásnak, az elvi szemponttól el is nézve, azon gyakorlati haszna van, hogy a R. M. Kvtár kiegészítésére szolgáló, s esetleges második kiadásánál felhasználandó összes anyag itt fel lesz található.

Az általam most ismertetett címkiadásnak tudtommal egyetlen példánya birtokomban van.

(272 sz.) Basel 1616. *Calepinus (Ambrosius) Dictionarium Vndecim Lingvarum, jam postremo accurata emendatione, atque infinitorum locorum augmentatione . . . . . exornatum . . . . . Respondent autem Latinis vocabulis, Hebraica, Graeca, Gallica. Italica, Germanica, Belgica, Hispanica, Polonica, Vngarica, Anglica. Onomasticon vero . . . . seorsim adjunximus. Cum gratia et privilegio Imperatoris. Basileae 2-r. 1582. lap. — Onomasticon 302. lap. Elül: cím-lap, typogr. lectori, Calepinus Senatui populoque Bergomensis, Vita Calepini 5 sztlan levél; végül Colophon 1 levél.*

Colophona: »Basiliae per Sebastianum Henricpetri: Anno Salutis nostrae recuperatae MDXVI.

Ismeretlen kiadás s azon kiadások ötödike, melyek a magyar nyelvre is kiterjeszkednek.

I. Basel 1590. II. H. n. 1594. III. Basel 1598. IV. Basel 1604. VI. Basel 1627. — Az utóbbi kiadást ismertetem a M. K. Szemle 1880. évi folyamában.

Jelen kiadás teljes példánya birtokomban van.

(273 sz.) Bécs 1626. Káldi György Szent Biblia...

Az 1882-iki bécsi nyomdászati kiállítás catalogusa szerint ezen közkézen forgó biblia-fordításból kétféle kiadás létezik; szedésük ugyanaz, s csak a II. kiadás címlapján hiányzik a Szt. Ignácot sat. ábrázoló vignetta. E címkiadás példányait nem láttam.

..... Bécs 1687. A Szentséges JESUS Neve Társaság árul való ujonnan kiadatott indulgentiák. 12-r. 10 számozott lap.

Külön címlap nélkül, az első lapon foglalt ezen felirással, önállóan számozva, mint a R. M. Kvtár 1360. száma alatt leírt Rosarium függeléke jelent meg, melylyel egy nyomdászati testet képez. Egyetlen példánya birtokomban.

(274 sz.) (Kolozsvár?) XVII. századból. Szathmár-Némethi Mihály. Mennyei tárház kulcsa. 12-rét.

Ismeretlen kiadás, melynek birtokomban levő egyetlen csonka példánya a 35. lapon kezdődik s a munka befejezését tartalmazó 334. lapon végződik.

H. n. (XVII. század) Rövid tudósítás. A consequentiakról. A' Pataki Jesuita Paterek Rövid Manifestumara való felelettel edgyűtt. 8-r., A—B₆. = 14 sztan levél, az utolsó lap üres.

Szabó Károly a R. M. Ktár. 1616. sz. a. ezen előtte ismeretlen nyomtatványnak czímmását a Waltherr László könyvtárának List és Francke által 1868-ban kiadott antiquariusi catalogusa után nem egészen pontosan közli. Miután Waltherr egyetlen példánya időközben birtokomba került, az ismertetés hiányait ezuttal pótoltam.

Lőcse 1701. Arithmetica Practica..... 16-r. A—K₆. = 9¹/₂ iv = 114 sztan levél.

A munkának, melynek czímmása a R. M. Ktár 1632. sz. a. Gyarmathi Sámuel jegyzetei után hiven van közölve, teljes példánya időközben az egri főegyházmegyei könyvtárban feltaláltatott.

(275 sz.) Kolozsvár. 1702. **Szathmár-Némethi Mihály.** *Menyei Tárház Kultsa, Avagy Olly idvességés, együgyü elmékhez alkalmaztatott Imádságok.* Mellyekkel Minden szükségben lévő együgyü emberek, az Isten kegyelmes Tárházába bémehetnek. Mellyet szedett a' szent Irás szavaiból, azután maga meg-bővített Imádságokkal, Énekekkel, és Elmélkedésekkel, a néhai b. e. Némethi Mihály, a' Kolosvári Réf. Ekl. Tanítója. Mostan pedig másunnan válogatott és szedett áhitatos Lelki Elmélkedésekkel 's Imádságokkal ismét meg-bővítvén, mint nagy kintset, a' Keresztyénséggel közlött M. Tótfalusi Kis Miklós Kolosvaratt, 1702. Eszt. 12-rét, 303 lap. — Elöl: cziml., rövid oktatás, a kegyes sz. léleknek elmélkedései 8 sztlan levél; végül 5 sztlan lap.

Ismeretlen kiadás, melynek egyetlen teljes példányát birom. E szerint jelen munka 1710-ig tizszer jelent meg.

Kiadásai: 1. Kolozsvár. 1673. — 2. Kolozsvár. 1676. — 3. Lőcse. 1679. — 4. Kolozsvár. 1681. — 5. Debreczen. 1685. — 6. Az itt 274 szám alatt leirt. — 7. Kolozsvár. 1702 (a most leirt) — 8. Debreczen. 1703. — 9. Lőcse. 1706. — 10. Bártfa. 1708.

Nagy-Szombat. XVIII. század. **Szentiványi Márton.** Négy rövid első könyvetskek, Mellyeket A' Hitben támadott versengésekről irt, és külön kibocsátott Jézus Társaságában levő . . . . . 13-r. 557 lap, — Elül: czimlap, latin ajánlása a nagyszombati Jézus-társaságbeli akadémiai nyomdának. 4 sztlan levél, végül: errata 4 sztlan lap.

Egyike azon könyveknek, melyek szembeszökően tanusítják, hogy mely mérvben divott az időben a kiadási költséget fedező pártfogóknak, a könyvek csekély kelete által igazolható, hajhászata. Első kiadása ugyanis 1702-ben jelent meg Dobay István csanádi püspöknek ajánlva, s még ugyanazon évben a 4. rész külön lenyomatban is közzé tétetett Benkovics Ágoston váradi püspökhöz szóló ajánlattal. A következő évben az ajánló levelet ismét változás érte s az Barkóczy Krisztina, Károlyi Sándornéhoz szólóval cseréltetett fel, míg az általam most először. felemlített kiadásban a fenmaradt példányok elé ismét uj, a nagyszombati akadémiai nyomda által egy főpaphoz intézett előszó nyomtatott, ki az abban foglalt életírás szerint nagyváradi

kanonok, kisprépost s püspöki vicarius volt, nemkülönben ő Felsége által Bihar- és Szt-Tóti apáttá s utóbb »Temnensis« (?) püspökké kineveztetett. Ezen utóbbi, eddig ismeretlen kiadásnak, birtokomban levő egyetlen példányából a czimlap hiányozván, azt nem közölhetem.

Ez alkalomból kiegészítendőnek véltem a R. M. Kvi tárnak a következő munkákra vonatkozó adatait:

Lőcse. 1647. *Arithmetica (Practica)*.

E munka a R. M. Kvtár 793. sz. a. Gyarmati Sámuel feljegyzése alapján pontosan van leírva. A mennyiben azonban Szabó Károly egy példányát sem látta, megemlítem, hogy ezen munka teljes példányai a pesti egyetem s a nyitrai kegyes tanítók könyvtáraiban találhatók.

Csik. 1676. Kájoni János. *Cantionale Catholicum* ... 785 lap. Elül: czimlap, ajánló levél stb. 5., végül index alphabeticus 12 sztan levél.

A czime a R. M. Kvtár 1188. sz. a. gr. Kemény József jegyzetei után híven lévén közölve, csak a munka terjedelmére vonatkozó hiányos adat kiegészítésére azon megjegyzéssel szoritkozom, hogy teljes példányai az esztergomi székesegyház s a csik-somlyói ferenczrendiek könyvtárában találhatók.

Nagy-Szombat. XVII. század. Szent Ignác a Jézus kised Társasága fondalóinak élete. 4-r. 79 levél. Elül: czimlap, ajánlás, a római 1609-iki deák kiadás czimlapja s Loyola Ignác arczképe 5 sztalan levél.

Alkalmam lévén e munkát az eredeti római kiadással összehasonlíthatni, meggyőződtem arról, hogy ez nem, mint a R. M. Kvtár 1604. sz. a. tévesen jelentetik, 80, hanem 79 ábrából áll. Ezenfelül hibásan lett a deák czim, mint a főczimlapon levő feltüntetve, s az előzmények is nem 4, hanem 5 levelet tesznek ki. Ekként a pesti egyetemi könyvtár példánya, melynek magyar czimlapja utóbb feltaláltatott, teljes, Reiszner Ferenczéből pedig csak az előszó hiányzik. Ezekhez, mint harmadikat, saját teljes példányomat sorozhatom.

Munka
78 Kvtár